

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการนำร่องการปลูกป่าสร้างรายได้และป่ากักเก็บคาร์บอนในพื้นที่เกษตรกรรมบนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนบนพื้นที่สูงเกิดทัศนคติที่ดีต่อการปลูกป่า มีการปลูกต้นไม้ทดแทนการปลูกพืชเกษตร และก่อให้เกิดเป็นรายได้จากการปลูกป่าในพื้นที่เสื่อมโทรมซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และเพิ่มการกักเก็บคาร์บอนจากการปลูกต้นไม้ ดำเนินงานในพื้นที่ทำกินของเกษตรกรใน 6 พื้นที่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหมอกจ๋าม ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงผาตั้ง โครงการขยายผลโครงการหลวงโปงคำ โครงการขยายผลโครงการหลวงถ้ำเวียงแก (น้ำพัน) โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่มะลอ และโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง ผลจากการดำเนินงาน พบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 70 ราย พื้นที่รวม 150 ไร่ ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแปลงตัวอย่างการปลูกป่าในพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่มีรูปแบบการปลูกแบบผสมผสานในระบบวนเกษตร โดยจันทร์ทองเทศที่ปลูกอายุ 3 – 6 ปี มีปริมาณการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ 0.3- 11.6 ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อไร่ คิดเป็นมูลค่าในการกักเก็บคาร์บอนอยู่ระหว่าง 84 - 3,248 บาทต่อไร่

การสร้างโอกาสในเรื่องของรายได้จากการปลูกต้นไม้ เป็นสิ่งจูงใจแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้เป็นอย่างดี ซึ่งโอกาสของการสร้างรายได้จากการปลูกป่าบนพื้นที่สูง เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการจ่ายค่าตอบแทนโดยใช้มาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น PES, CSR หรือกองทุน เป็นต้น โดยในกระบวนการสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรจากรายได้อันเกิดจากการปลูกต้นไม้ คณะผู้วิจัยได้พัฒนาโครงการปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งได้ศึกษาและรวบรวม ประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ของโครงการต่างๆ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละประเด็น เนื่องจากการพัฒนาโครงการปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและเงื่อนไขการใช้ที่ดินของเกษตรกรบนพื้นที่สูงที่ส่วนใหญ่ถือครองพื้นที่โดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทั้งนี้เพื่อให้โครงการปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้ สามารถดำเนินการได้ในทางปฏิบัติ และเกิดการยอมรับทั้งจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อกำหนดของโครงการประกอบด้วย คุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ, ประเภทที่ดินที่สามารถเข้าร่วมโครงการได้, ชนิดไม้และรูปแบบการปลูก, การประเมินมูลค่าของต้นไม้ที่ปลูกในโครงการ, การประเมินการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้ที่ปลูกในโครงการ, ขั้นตอนการดำเนินโครงการตั้งแต่เข้าร่วมโครงการจนสิ้นสุดโครงการ และเพื่อให้การดำเนินโครงการมีความสะดวกในเรื่องการประเมินมูลค่าการกักเก็บคาร์บอน เพื่อใช้ในการจ่ายค่าตอบแทนแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และเป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมคำนวณมูลค่าการกักเก็บคาร์บอน โดยใช้สมการแอลโลเมตรีสำหรับการประมาณมวลชีวภาพและการกักเก็บคาร์บอน

คำสำคัญ : ป่าสร้างรายได้ การกักเก็บคาร์บอน